

## Nr 24.

Ankom till riksdagens kansli den 17 april 1942 kl. 2 e. m.

*Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av medel till byggande av skogsvägar m. m. jämte i ämnet väckta motioner.*

(1:a avd.)

I årets statsverksproposition (nionde huvudtiteln, punkt 191, och kapitalbudgeten, bil. 7, punkt 22) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskilt proposition i ämnet, för budgetåret 1942/43 beräkna dels under nionde huvudtiteln ett reservationsanslag av 1,500,000 kronor till Skogsvård m. m.: Väg- och flottledsbyggnader å skogar i enskild ägo, dels ock å kapitalbudgeten under Statens utlåningsfonder ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor till Skogsväglånefonden.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 6 mars 1942 avlåten till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 178, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att till Skogsvård m. m.: Väg- och flottledsbyggnader å skogar i enskild ägo för budgetåret 1942/43 å driftbudgeten under nionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 3,000,000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet för utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas nedan, hänvisa till propositionen.

I detta samband har utskottet till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 56 av herr *Näsström m. fl.* samt II: 47 av herr *Andersson i Alfredshem m. fl.*, vari hemställt, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om att mom. 6 i kungörelsen den 28 mars 1941 om ändring i vissa delar av kungörelsen den 16 september 1933 (nr 549) angående statsbidrag till vissa väg- och flottledsbyggnader å skogar i enskild ägo måtte få följande lydelse:

Mom. 6. Statsbidrag kan beviljas till tjugufem procent av den utav skogsvårdsstyrelsen godkända kostnaden för företaget, dock att Kungl. Maj:t kan, då särskilda skäl därtill äro, medgiva statsbidrag till högst sjuttiofem procent av nyssnämnda kostnad. I denna kostnad må ej inräknas marklösen eller ersättning för skada eller intrång, som å den eller de av företaget berörda fastigheterna orsakas av företagets utförande.

I fråga om de skäl, som anförts till stöd för motionerna, hänvisas till dessa.

1933 års riksdag anvisade för budgetåret 1933/34 under utgifter för kapitalökning, fonden för förslag till statsverket, ett reservationsanslag av 500,000

kronor att utgå såsom statsbidrag till vissa väg- och flottledsbyggnader å skogar i enskild ägo. För budgetåren 1934/35 och 1938/39—1940/41 ha sedermera för ändamålet anvisats anslag av respektive 500,000, 350,000, 100,000 och 1,000,000 kronor. Å tilläggsstat I till riksstaten för innevarande budgetår har slutligen upptagits ett anslag av 2,800,000 kronor (prop. nr 312; r. skr. nr 474).

Vid 1941 års riksdag (prop. nr 186; r. skr. nr 268) beslöts inrättande av skogsväglånefonden, varifrån lån må beviljas för utförande av vägbyggnader å skog i enskild ägo. För ändamålet anvisades för budgetåret 1941/42 i samband med fondens inrättande ett reservationsanslag av 900,000 kronor. Sedermera ha å tilläggsstat I till riksstaten för sagda budgetår anvisats ytterligare 300,000 kronor till fonden (prop. nr 312; r. skr. nr 474).

Bestämmelserna rörande dispositionen av omförmälda bidragsanslag finnas upptagna dels i kungörelsen den 16 september 1933 (nr 549) angående statsbidrag till vissa väg- och flottledsbyggnader å skogar i enskild ägo med däri genom kungörelserna nr 349/1938, 187/1941 och 493/1941 gjorda ändringar, dels ock i cirkulär den 16 september 1933 (nr 550) med däri genom cirkulär nr 188/1941 vidtagen ändring. Enligt dessa bestämmelser må från anslaget anvisas dels statsbidrag för utförande av väg- och flottledsbyggnad, dels statsbidrag för uppförande av skogshärbärge eller annan liknande förläggning, dels ock särskilt förvaltningsbidrag.

Bestämmelserna angående lån från skogsväglånefonden äro meddelade i kungörelse den 6 juni 1941 (nr 492).

I skrivelse den 26 februari 1942, varöver statskontoret den 4 mars 1942 avgivit infortrat utlåtande, har *skogsstyrelsen* gjort framställning om anvisande för budgetåret 1942/43 av ett reservationsanslag å 3,000,000 kronor till bidrag till väg- och flottledsbyggnader å skogar i enskild ägo. Tillika har styrelsen hemställt, att av ifrågavarande anslag måtte till styrelsens förfogande ställas *dels* under löpande budgetår ett belopp av intill 8,000 kronor, *dels ock* under nästa budgetår ett belopp av intill 25,000 kronor, vilka belopp vore avedda att, på de villkor Kungl. Maj:t meddelade, användas för fortbildningskurser i skogsvägbyggnad och till konsulentverksamhet i huvudsaklig överensstämmelse med i förenämnda skrivelse uppdragna riktlinjer. Skogsstyrelsen har slutligen meddelat, att det syntes styrelsen sannoligt att det belopp av 1,200,000 kronor, som nu funnes disponibelt för utlämnande av lån ur skogsväglånefonden, komme att förslå för tillgodoseende av väntade låneansökningar under såväl återstoden av innevarande budgetår som under nästkommande budgetår. Någon ytterligare medelsanvisning till fonden vore sålunda enligt styrelsens mening icke behövlig för närvarande.

I anledning av de föreliggande motionerna antecknas, att *mom. 6* i kungörelsen nr 549/1933 efter ändring genom kungörelsen nr 187/1941 erhållit följande lydelse:

Statsbidrag kan beviljas till tjugufem procent av den utav skogsvårdsstyrelsen godkända kostnaden för företaget, dock att Kungl. Maj:t kan, då särskilda skäl därtill äro, medgiva statsbidrag till högst femtio procent av nyssnämnda kostnad. I denna kostnad må ej inräknas marklösen eller ersättning för skada eller intrång, som å den eller de av företaget berörda fastigheterna orsakas av företagens utförande.

*Departementschefen* har i ärendet anfört och föreslagit följande:

»Jag har tidigare i olika sammanhang framhållit, att en ändamålsenlig utvidgning av det skogliga vägnätet är av stor betydelse ur flera synpunkter. Genom en förbättring av de skogliga kommunikationerna skapas sålunda ökade förutsättningar ej blott för en intensiv skogsvård utan även för ett mera likformigt och rationellt utnyttjande av skogstillgångarna och för en effektivisering av skogsbrandskyddet. Under nu rådande förhållanden är vidare tillkomsten av nya skogsvägar av alldeles särskild vikt för landets bränsleförsörjning, då en utbyggnad av vägnätet möjliggör nyttiggörandet av även mera avlägset liggande skogstillgångar. Det var också främst med hänsyn till skogsvägbyggandets betydelse för vedförsörjningen som statsmakterna under år 1941 lämnade avsevärt höjda anslag för understödjande av vägbyggnader å landets skogar. Under sagda år anvisades såsom framgår av vad förut anförts tillhoppa 3,800,000 kronor att användas såsom statsbidrag för byggande av skogsvägar och tillhoppa 1,200,000 kronor att utlämnas såsom lån för samma ändamål. Såsom skogsstyrelsen anfört torde det såväl ur skogliga synpunkter som med tanke på skogsindustriens framtida råvaruförsörjning vara mindre välbetänkt att i större utsträckning utnyttja för industrien värdefullt virke såsom vedbränsle. I stället bör ett ytterligare utbyggnade av skogsvägnätet eftersträvas. Fortfarande torde nämligen finnas stora avlägset liggande skogsområden, vilka efter en förbättring av kommunikationerna skulle kunna göras tillgängliga för erforderlig avverkning. Därest så sker minskas även nu föreliggande risker för en överavverkning i de ur transportsynpunkt bättre belägna skogarna.

Den ytterligare utbyggnad av det skogliga vägnätet, som jag sålunda ansett mig böra förorda, torde kräva medverkan från statens sida i betydande utsträckning. Skogsstyrelsen har uppskattat medelsbehovet för nästa budgetår under anslaget till väg- och flottledsbyggnader å skogar i enskild ägo till ej mindre än 3,000,000 kronor eller dubbelt så stort belopp som det i statsverkspropositionen för ändamålet beräknade. Något kapitaltillskott till skogsväglånefonden har däremot icke ansetts behövt för närvarande. Med hänsyn till de uppgifter skogsstyrelsen lämnat rörande redan inkomna och väntade bidragsansökningar finner jag mig icke böra framställa någon erinran mot storleken av ifrågavarande anslagsäskande. I det belopp å 3,000,000 kronor, som alltså för nästa budgetår torde böra anvisas å nionde huvudtiteln under rubriken Skogsvård m. m.: Väg- och flottledsbyggnader å skogar i enskild ägo, har på sätt jämväl tidigare skett inräknats erforderligt förvaltningsbidrag.

Den avsevärt ökade omfattning som statens understödsverksamhet på

nu förevarande område under senare tid erhållit har föranlett skogsstyrelsen att framlägga förslag dels om anordnande genom statens försorg av särskilda fortbildningskurser i skogsvägbyggnad dels ock om igångsättande av viss konsulentverksamhet på området. Med hänsyn till att de personer — huvudsakligen hos skogsvårdsstyrelserna anställda befattningshavare — vilka vanligen anlitas för planläggning av ifrågavarande vägföretag, hittills i allmänhet icke lära ha haft möjligheter att förvärva någon större erfarenhet i fråga om vägbyggnadsarbeten torde det vara i hög grad önskvärt, att de ifrågasatta fortbildningskurserna komma till stånd. Mot att kurserna ordnas i huvudsaklig överensstämmelse med vad skogsstyrelsen föreslagit har jag intet att erinra. Liksom kursverksamheten synes även den planerade konsulentverksamheten på skogsvägbyggnadsområdet — avseende förutom rådgivning i vägtekniska, ekonomiska och administrativa frågor jämväl en fortlöpande övervakning av de statsunderstödda vägföretagen — vara ägnad att befrämja en effektiv användning av de till bidrag och lån anvisade statsmedlen. I likhet med skogsstyrelsen finner jag det vara lämpligt, att för sistnämnda verksamhet anställs en särskild konsulent. Den rådgivande verksamhet som i enlighet med det sagda bör utövas av en dylik skogsväggkonsulent torde på ett gynnsamt sätt komplettera undervisningen vid fortbildningskurserna, vilka för övrigt i vissa fall böra kunna ledas av konsulenten.

Vad angår sättet för bestridande av kostnaderna för den av mig förordade kurs- och konsulentverksamheten vill jag med hänsyn till försökskaraktären hos ifrågavarande verksamhet förorda, att kostnaderna till en början bestridas från anslaget till väg- och flottledsbyggnader å skogar i enskild ägo. Sedan erfarenhet rörande behovet av verksamheten vunnits, torde, därest densamma befines böra fortsättas, medel böra i anslutning till vad statskontoret anfört i vanlig ordning äskas å skogsstyrelsens stat. Styrelsens beräkning av kostnaderna för fortbidningskurserna till 5,000 kronor för löpande och till 9,000 kronor för nästa budgetår föranleder ingen erinran från min sida. Ej heller synes något vara att erinra mot den verkställda beräkningen av kostnaderna för väggkonsulentens verksamhet. För detta ändamål torde i enlighet härmed böra beräknas 3,000 kronor för innevarande och 16,000 kronor för nästkommande budgetår. Av skäl som skogsstyrelsen anfört finner jag det mest ändamålsenligt, att för vardera budgetåret ett gemensamt belopp från skogsvägbyggnadsanslaget ställes till förfogande för kurs- och konsulentverksamhet. För de båda budgetåren böra sålunda för ändamålet avses högst 8,000 kronor respektive högst 25,000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av skogsstyrelsen meddela erforderliga föreskrifter rörande fördelningen och dispositionen i övrigt av sagda belopp.»

*Utskottet.*

Såsom departementschefen framhållit tillskapas genom förbättring av det skogliga vägnätet ökade förutsättningar ej blott för en intensiv skogsvård utan även för ett mera likformigt och rationellt utnyttjande av skogstillgångarna och för en effektivisering av skogsbrandskyddet. Vidare är tillkomsten av nya skogsvägar i nuvarande krisläge av alldeles särskild vikt för landets

bränsleförsörjning, då dessa vägar kunna göra även mera avlägset liggande skogsområden tillgängliga för avverkning.

Med hänsyn till berörda förhållanden vill utskottet tillstyrka, att bidragsverksamheten på förevarande område får den betydande omfattning, som departementschefen och skogsstyrelsen ansett erforderlig. Utskottet finner sålunda icke anledning till erinran mot att det för ändamålet äskade beloppet, 3,000,000 kronor, anvisas för nästa budgetår. Något kapitaltillskott till skogsväglånefonden har däremot icke ansetts behövt för närvarande.

Skogsstyrelsens förslag dels om anordnande genom statens försorg av särskilda fortbildningskurser i skogsvägbyggnad dels ock om igångsättande av viss konsulentverksamhet på området finner utskottet liksom departementschefen vara i hög grad påkallade såsom ägnade att befrämja en ändamålsenlig användning av de avsevärda statsmedel, som ställas till förfogande för ifrågavarande vägbyggnadsarbeten. Att kostnaderna för en dylik kurs- och konsulentverksamhet till en början bestridas från förevarande anslag till byggnad av skogsvägar och sålunda utan att härför anvisas särskilda medel torde vara lämpligt. Beräkningen av kostnadernas belopp — 8,000 kronor för löpande och 25,000 kronor för nästa budgetår — föranleder ingen utskottets erinran.

Vad slutligen angår de i ämnet väckta motionerna om sådan jämkning av grunderna för beräkningen av statsbidrag till ifrågavarande vägbyggnadsarbeten att bidragsbeloppet kan ökas från nu högst 50 till 75 procent av den beräknade kostnaden för företaget, får utskottet erinra om att gällande grunder bestämdes vid fjolårets riksdag. Enligt vad utskottet kunnat finna synes tillräcklig anledning icke föreligga att nu vidtaga ändring härutinnan, även om vissa skäl härför kunna åberopas särskilt vad beträffar de mindre skogsägarna. Med avseende på vägar för mindre skogsområden synes det utskottet lämpligt, att vederbörande myndigheter — skogsstyrelsen och skogsvårdsstyrelserna — söka verka för att skogsägarna, där så befinnes möjligt, förena sig om vägbyggandet.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

A. att riksdagen må till *Skogsvård m. m.: Väg- och flottledsbyggnader å skogar i enskild ägo* för budgetåret 1942/43 å driftbudgeten under nionde huvudtiteln anvisa ett *reservationsanslag* av 3,000,000 kronor;

B. att de likalydande motionerna I: 56 och II: 47 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 17 april 1942.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Tjällgren, Carl Eriksson, Granath, Jacob Hansson, Mannerskantz, von Stockenström* och *Svedberg*; samt

från andra kammaren: herrar *Andersson i Löbbo, Liedberg, Andersson i Tungelsta, Gustafson i Vimmerby, Ericsson i Sörsjön, Mäler, Carlström* och *Jonsson i Fjäle*.

### Reservationer:

*dels* av herrar *Tjällgren, Svedberg, Ericsson* i Sörsjön, *Mäler* och *Jonsson* i Fjäle, vilka ansett att utskottets yttrande bort ha följande lydelse:

»Såsom departementschefen framhållit — — — (lika med utskottet) — — — ingen utskottets erinran.

Vad slutligen angår de i ämnet väckta motionerna om sådan jämkning av grunderna för beräkningen av statsbidrag till ifrågavarande vägbyggnadsarbeten att bidragsbeloppet kan ökas från nu högst 50 till 75 procent av den beräknade kostnaden för företaget, finner utskottet liksom motionärerna icke skäl att nu föreslå någon ändring i det tidigare såsom regel bestämda beloppet eller 25 procent av nyssnämnda kostnad. Med hänsyn till behovet att för folkhushållet göra även svårtillgängliga skogsmarker och skogsbestånd användbara vill emellertid utskottet ansluta sig till motionärernas förslag, att bidraget, som nu är maximerat till 50 procent, skall kunna, då särskilda skäl därtill äro, höjas till 75 procent. Utskottet förutser nämligen att med den tidigare bestämda maximeringen vissa skogsvägar, vilka skulle medgiva tillvaratagandet även av svårbelägna virkeskvantiteter, aldrig komma till utförande. I nuvarande allvarliga försörjningsläge kan därigenom uttag av gagnvirke inom bättre belägna skogsområden till bränsleändamål befaras få en sådan omfattning att våra framtida virkestillgångar väsentligt nedsättas.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

A. att riksdagen må till *Skogsvård m. m.: Väg- och flottledsbyggnader å skogar i enskild ägo* för budgetåret 1942/43 å driftbudgeten under nionde huvudtiteln anvisa ett *reservationsanslag* av 3,000,000 kronor;

B. att de likalydande motionerna I: 56 och II: 47 må anses besvarade med vad utskottet ovan anført»;

*dels ock* av herr *Carlström*, vilken ansett, att utskottet bort tillstyrka anvisning för ändamålet av ett till 1,500,000 kronor begränsat belopp.